

Нови извѣстия за най-древния периодъ на българската история.*)

Отъ Н. Златарски.

Първоначалната история на старите българи, част от които, както е известно, прѣмний Дунавъ подъ началството на Искериха възъ втората половина на VII вѣкъ, доселѣ се въ полетата на древната провинция Мизия и послужилъ за ядка при основанието на българското царство въ прѣдѣлитъ на източната римска империя и даде национално име на нация народъ, — е била до сега предметъ на доста научни издирвания. Въ край на минѣлото столѣтие се появилахъ двѣ диаметрално противоположни теории за народността на древнитъ българи и за тѣхнитъ отношения къмъ покоренитъ мизийски славяни, развитъхъ се успоредно и създадохъ цѣла отдѣлна литература. Послѣдователитъ на Туинмана и Енгелс отъ една страна, а отъ друга — на Венелина, еднакво усърдно разработвахъ, щомъ се намѣрехъ нови паметници, всички извѣстни материялъ, тъй щото тѣхнитъ трудове ни прѣдставятъ различнитъ фази въ развитието на въпроса. При всичко че въ сегашно врѣме тъй наречената *неславянска* теория се ползува въ исторياتъ съ гражданско право, все пакъ полемиката между прѣдставителитъ на двѣтъ теории се продължава.¹⁾ Тази упрорита борба на двѣтъ теории най-добъръ доказва, че още нѣмаме подъ ръка достатъчни и несъмнѣни данни, които да могатъ окончателно да издигнатъ едната или да докажатъ несъстоятелността на другата. Обаче историческата европейска наука едва-ли ще остави въпроса дълго врѣме неразрѣшенъ. Бързото развитие на византиологията, която въ настояще врѣме се е издигнала до отдѣлна специалност, отъ една страна, а отъ друга удивителнитъ успѣхи на ориенталистиката въ послѣдно врѣме дадохъ възможностъ да се изнамерѣтъ много цѣлни паметници и документи, свидетѣлства на които освѣтитъ и разяснятъ много неразрѣшени и тъмни въпроси въ нашата история.

*) На драго сърце печатаме този реферат за трудове, които са крайно важни за нашата история, а са останали десет години неизвестни за нашата публика, па, ако не се сълже, и изобщо за славистите. Надяваме се, че младите наши историци ще развият по-обстойно своята теза в друга статия, за която страниците на Сборника са му отворени.

Росалица

¹⁾ Доста е да си припомнимъ полемическитѣ статии на проф. В. П. Василѣвски и г. Д. Цоловски въ Журн. Мин. Нар. Просв. за 1881, кн. 5; 1882, кн. 7; 1883, кн. 4; 1883, кн. 8.